

Jag har tittat på

”Vem vill bli pensionär?”

Dokumentär av Dan Josefsson

Pia Hellertz – oktober 2012

Jag har tittat på Dan Josefssons Dokumentär inifrån om “*Vem vill bli pensionär?*” som han gjorde år 2003 eftersom jag ville veta mer om pensionssystemet – efter fyra år som pensionär 😊. Den är mycket pedagogiskt gjord, så nu förstår jag pensionssystemet någorlunda och det är verkligen en katastrof. Jag är tacksam för att jag är pensionär nu och inte om 10, 20 eller 30 år. Jag oroar mig nu ändå mer för mina barn som är bara 44 och 45 år och har 20 år eller mer kvar till pension – och i synnerhet för mina barnbarn. De kanske måste jobba tills de är 75 år.

Sverige fick folkpension år 1913. Det var visserligen mycket lite pengar, men bättre än tidigare då det inte fanns något alls. Senare utvecklades Allmän Tilläggspension, ATP-systemet, vilket höjde levnadsstandarden betydligt för pensionärerna. När pensionssystemet utvecklades var genomsnittsåldern 60 år. Pensionsåldern sattes till 65 år. Tanken var således att man inte skulle behöva betala ut några pensioner.

Grundtanken bakom systemet var att de som arbetade betalade en del av skatten till en fond som de gamla sen fick sin pension ifrån, Allmänna pensionsfonden, AP-fonden. “*Lyckan varade i 20 år*”, säger Dan Josefsson i programmet. Sen kom 80-talet. Och kriserna. Arbetslösheten ökade. Fler och fler blev äldre. Inbetalningarna till AP-fonden minskade och därmed minskade resurserna till pensionärerna. Något måste göras.

År 1991 bildades Pensionsarbetsgruppen som hade representanter från alla partier, både vänster och borgerliga och som kom att sammanträda och arbeta i princip i hemlighet. Man ville inte ha några diskussioner. Under åren presenterades ett antal förslag och år 1998 presenterades ett nytt pensionssystem.

Jag läser lite i en rapport där det står: “*Överenskommelsen har ett mycket starkt parlamentariskt stöd med cirka 90 procent av riksdagens ledamöter då endast V och MP står utanför samarbetet*”¹ men det beror på att V blev

---

¹ http://www.pensionssystemet.se/PENSIONS-PM_feb_2011.pdf

utmanövrerade och MP säger Dan Josefsson inget om. De fanns iallafall inte med i gruppen. Trots den mycket starka kritiken från "gräsrötterna" röstade alla utom en socialdemokrat för systemet. (Undrar hur de känner sig idag?)

Det tidigare ATP-systemet byggde på ett löfte att pensionerna inte skulle minska. Det nya löftet gick till de arbetande och skattebetalande, att de inte skulle behöva betala mer. Konsekvensen blev naturligtvis att det blev problem när pengarna till pensionerna minskade i och med att de arbetande blev färre och färre och pensionärerna fler och fler.

Ett påhitt som verkligen är vansinnigt är den s.k. "bromsen". Skaparen heter Ole Settergren och betraktades som ett geni. "Bromsen" är en formel som finns i en dator och som automatiskt utlöses. Det innebär att inga politiker behöver fatta beslut om att försämra pensionerna. Det gör datorerna automatiskt med hjälp av "bromsen". Politikerna var supernöjda och menade att systemet var "följsamt" till den förändrade samhällssituationen.

I juni år 1998 fattade Riksdag och Regering beslut om ett nytt pensionssystem och valde därmed att skrota ATP-systemet trots enormt övervägande kritik från LO-avdelningar, arbetarkommuner med flera. De allra flesta ville ha ett reviderat ATP-system. Kritiken var således massiv, både från folket och från vissa experter.

En allvarlig kritik var att arbetet med det nya systemet var så odemokratiskt. Det utvecklades bakom stängda dörrar och kritiker tystades. Ett exempel var att vänsterpartisten i gruppen uteslöts genom att det skapades en "hemlig del" av Pensionsarbetsgruppen. Dessutom lyckades man undvika att pensionsfrågan blev en valfråga genom att den inte lyftes upp av något parti.

Så skapades Premiepensionssystemet, PPM, som innebar att alla nu skulle välja var man ville placera sina pensionspengar. Det byggdes därmed in en aktiespekulation i systemet. Pensionspengarna skulle placeras i fonder, i räntefonder och i obligationer. Systemet byggde på teorin att aktier över tid stiger i värde, något som forskning visat inte stämmer. En amerikansk professor som intervjuades i programmet skrattade åt att Sverige valt detta system. USA hade sagt att man absolut inte ville ha systemet. Han menade bland annat att resultatet beror på hur mycket fonderna är värda när vi går i pension och hur ska vi kunna veta värdet om 10-20-30 år?

En civilekonom som var expert på fonder m.m. uttalade sig om den fondkatalog som vi fick använda när vi skulle välja fonder. Han visade att det inte gick att välja rationellt och förklarade detta. Han själv valde aldrig, eftersom det var omöjligt.

Även vi som valde Sjunde AP-fonden i tro att vi skulle slippa räntefonder och obligationer hamnade i fondspekulation, vare sig vi ville eller inte. Även om Sjunde AP-fonden lär vara den fond som gått bäst så har den förlorat 1/4 del av pengarna på 2 år. 100 miljarder kronor är försvunna.

Jag hoppas jag förstått trots bara en titt. Jag vill försöka förstå det där med pensioner efter läsningen av Andreas Cervenkas bok. Studierna fortsätter... 😊

Om dokumentären går i repris, missa den inte. Tyvärr ligger den inte på Youtube, på samma sätt som *Novemberrevolutionen* gör.

Dan Josefsson kan verkligen göra dokumentärer som är pedagogiska och informativa och tar upp superviktiga ämnen. Kul att se att Hannes Rådström – ni vet han som skrivit boken om Tomas Quick – varit redaktör för dokumentären. Han gick bort alldeles väldigt mycket för tidigt. Han hade verkligen behövts nu.

Pia Hellertz
17 oktober 2012